

**T.C.
BAŞBAKAN YARDIMCILIĞI**

GÜNÜ
7/23750
66-98

Sayı : 64443507- 23503
Konu : Soru Önergesi

- 4 Nisan 2018

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : a) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'nın 16.02.2018 tarih ve KAN. VE
KAR. BŞK. 43452547- 120.07- 235380 sayılı yazısı.
b) Başbakanlık Bakanlar Kurulu Sekreterliği' nin 21.02.2018 tarih ve 55607020-
610-E.12461 sayılı yazısı.

Balıkesir Milletvekili Mehmet TÜM tarafından Sayın Başbakanımıza tevcih edilen ve koordinatörlüğümde cevaplandırılması tensip olunan **7/23750** esas numaralı yazılı soru önergesine verilen cevap ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Fikri IŞIK
Başbakan Yardımcısı

EK : 4 Sayfa.

DAĞITIM :
Gereği :
T.B.M.M. Başkanlığına

Bilgi :
Başbakanlığa

T.C.
BAŞBAKANLIK
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
Bilimsel Çalışmalar Koordinasyon Dairesi Başkanlığı

Sayı : 96483399-610.00-E.269
Konu : Soru Önergesi

06.03.2018

BAŞBAKAN YARDIMCILIĞINA
(Sn. Fikri IŞIK)

İlgi : a) 28.02.2018 tarihli ve 64443507-14414 sayılı yazınız.
b) 28.02.2018 tarihli ve 64443507-14428 sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazılarınızla gönderilen Balıkesir Milletvekili Sayın Mehmet TÜM'ün 28/02/2018 tarihli ve 7/23750 esas numaralı ve İzmir Milletvekili Sayın Ali YİĞİT'in 28/02/2018 tarihli ve 7/23750 esas numaralı soru önergelerine ilişkin cevaplar yazımız ekinde sunulmuş olup 05/03/2018 tarihindembickici@basbakanlik.gov.tr adresine e-posta ile gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

e-İmzalıdır

Prof. Dr. Derya ÖRS
Başkan

Ek:

- 1- 7/23750 Esas Numaralı Soru Önergesi Cevabi Yazısı (2 sayfa)
- 2- 7/23790 Esas Numaralı Soru Önergesi Cevabi Yazısı (2 sayfa)

T.C.
Başbakan Yardımcılığı
Tarih : 06.03.2018
Sayı : 24772

Önerge Tarihi: 28 Şubat 2018

Balıkesir Milletvekili Sayın Mehmet TÜM'ün, Bakanlığımca yazılı olarak cevaplandırılmasını istediği 7/23750 esas numaralı soru önergesi;

SORULAR

Türk Dil Kurumu (TDK)'nin Büyük Sözlüğü'nde "vazalak" kelimesi için iki ayrı tanımlama yer almaktadır. İlk tanımlamada "geveze, sözünü bilmez, aptal, serseri" anlamları sıralanırken, ikinci tanımlamada ise "Alevi, Müslüman olmayıp öyle görünen ve oruç yiyen" tanımlamaları yapılmaktadır. TDK'nin sözlüğünde "vazalak" kelimesi için kullanılan tanım, kamuoyunda yoğun tepkilere neden olmaktadır.

Bu çerçeveden hareketle;

1. Türk Dil Kurumu (TDK)'nin Büyük Sözlüğü'nde yer alan bahsi geçen tanım hangi kurul ve kişiler tarafından hazırlanmıştır? Bu skandalın sorumlusu kimlerdir?
2. Sözlükte yer alan tanım, iktidarınızın Alevilere yönelik ayrımcı ve ötekileştirici tutumunun bir dışavurumu mudur?
3. Bahsi geçen skandal tanım sonrası ilgili kurul veya kişiler hakkında herhangi bir soruşturma başlatılacak mıdır?
4. TDK'nin internet sitesinde yer alan sözlükler hangi aralıklarla güncellenmektedir? Büyük Sözlük en son ne zaman güncellenmiştir?
5. Alevi yurttaşlarımıza yönelik bu ayrımcı, ötekileştirici ve mezhepçi tanım sonrası herhangi bir görevden alma söz konusu olacak mıdır?
6. Diyanet İşleri Başkanlığının internet sitesinde yer alan sözlükte "baliğ ve büfûğ" kelimelerine ilişkin yapılan skandal tanım sonrası herhangi bir soruşturma açılmış mıdır?

CEVAPLAR

Bakanlığım sorumluluğundaki Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu bünyesindeki Türk Dil Kurumundan aldığım bilgiye göre;

1. Türk Dil Kurumu kurulduğu günden bu yana Türkçenin söz varlığını derleyip ilgili başlıklar altında yayımlamaktadır. Bu yayınlardan biri de 1932-1959 yılları arasındaki derleme çalışmalarıyla toplanan halk ağızlarındaki söz varlığını içeren *Derleme Sözlüğü*'dür. 1963 yılında yayımlanmaya başlayan ve son cildi 1982 yılında yayımlanan *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*'nün 2009 yılında tıpkıbası yapılmış, bu baskıda sözlüğe yeni maddeler eklenmemiştir.

Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan *Derleme Sözlüğü*, *Tarama Sözlüğü*, *Türkçe Sözlük* gibi sözlükler 2010 yılında bir araya getirilip *Büyük Türkçe Sözlük* adıyla Türk Dil Kurumunun ağ sayfasından kamuoyunun hizmetine sunulmuştur.

Derleme Sözlüğü'nün ilk baskısında ağızlardan derlenmiş bir söz varlığı olarak yer alan "vazalak" sözü *Büyük Türkçe Sözlük*'e de *Derleme Sözlüğü* yoluyla girmiştir. Ayrıca "vazalak" sözü *Derleme Sözlüğü*'nde iki ayrı madde hâlinde yer almaktadır: Bu maddelerden ilkindeki "geveze, sözünü bilmez" anlamları Samsun (Musalı, Çarşamba), Trabzon (Maçka ve Akçaabat köyleri), Sivas (Hacıılyas, Koyulhisar), Ankara (Emirler, Balâ), Nevşehir (Genezin, Avanos) ve Adana (Azaplı, Kadirli) illerinden; "aptal, serseri" anlamları ise Ordu (Ünye), Erzincan ve Kayseri (Tuzhisar, Bünyan) illerinden derlenmiştir.

Derleme Sözlüğü'nde ikinci madde olarak yer alan "vazalak" sözünün altında ise üç anlam bulunmaktadır. Bunlardan ilki olan "Alevi" anlamı Niğde, ikinci olarak kaydedilen "Müslüman olmayıp, öyle görünen" anlamı Adana, üçüncü olarak kaydedilen "oruç yiyen" anlamı ise Tokat (Zile) illerinden derlenmiştir.

Sonuç olarak, "vazalak" sözü ve anlamları halk ağızlarından 1932-1959 yılları arasında yapılan derlemelerde kaynak kişilerden derlenen bir söz varlığı olarak derleme sözlüklerine alınmış, oradan *Büyük Türkçe Sözlük*'e girmiştir. Sözün "1. Alevi, 2. Müslüman olmayıp öyle görünen, 3. Oruç yiyen." anlamları *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*'nün 1963 yılında fasıllarla yayımlanmaya başlanan ciltlerden 1979 yılında yayımlanan 11. cildinde (yayın numarası: 211/11), ikinci bir madde olarak görülmektedir.

Dolayısıyla "vazalak" sözüyle ilgili herhangi bir komisyon veya kişi tarafından bir tanım yapılmamıştır/oluşturulmamıştır.

2. Sözlükler bir dilin bütün veya belli bir dönemdeki kelimelerini; yazılışları, türleri, söylenişleri, temel ve yan anlamları, kullanılış özellikleri bakımından kayıt altına alan, açıklayan başvuru kaynaklarıdır. Kelimelerin türleri, yazılışları, söylenişleri, kullanılış biçimleri sözlüklerde belirli bir düzen içerisinde sıralanır. Bu düzeni sağlayan, sözlük hazırlama ve yazma ilkeleridir. Dolayısıyla kelimeler sözlüğün türüne göre dilden derlenen biçimleriyle sözlüklerde yerini alır. Bu bakımdan sözlükler belli bir görüşün savunulduğu alanlar değil, dilin aynalarıdır.

3. "Vazalak" sözünün Türk Dil Kurumunun sözlüklerine eklenmesi konusu 1932-1959 yılları arasındaki derleme çalışmalarına dayanmakta, dolayısıyla konunun günümüzle ilgisi bulunmamaktadır.

4. Türkçenin bütün söz varlığını bir araya getirmek amacıyla Türk Dil Kurumunun kuruluşundan bu yana hazırlanan *Zanaat Terimleri Sözlüğü* (1976), *Budunbilim Terimleri Sözlüğü* (1973), *Toplumbilim Terimleri Sözlüğü* (1975), *Halkbilim Terimleri Sözlüğü* (1978), *Bilişim Terimleri Sözlüğü* (1981), *Dilbilim Terimleri Sözlüğü* (1949), *Orta Öğretim Terimleri Kılavuzu* (1963), *Tarama Sözlüğü* (1965) gibi sözlük niteliğindeki eserler bir araya getirilerek *Büyük Türkçe Sözlük* başlığı altında kamuoyunun hizmetine sunulmuştur. *Büyük Türkçe Sözlük* başlığı altında verilen bu sözlükler hem telif hakları hem sözlükçülük ilkeleri gereği yeniden düzenlenmemekte, güncellenememektedir. Bu başlık altında da yer alan *Güncel Türkçe Sözlük* ise Türkçenin yazı dili sözlüğü niteliğinde olduğundan sözlüğün her baskısında ağ sayfasında da güncellenmektedir.

5. "Vazalak" sözünün Türk Dil Kurumunun sözlüklerine eklenmesi konusu 1932-1959 yılları arasındaki derleme çalışmalarına dayanmakta, dolayısıyla konunun günümüzle ilgisi bulunmamaktadır.

6. Diyanet İşleri Başkanlığının internet sitesinde yer alan sözlüğü Türk Dil Kurumunun çalışma alanına girmemektedir.